

Glej no, glej. Čemu sem uporabil to besedo? Čemu oskrunili? Bojim se, da se v meni oglašča svet prehojenih vrednot. Nam ste vzeli z vesti samomor, vam ga ni imel kdo. Ali niste zaradi tega še večji, še bolj človeški, še bolj zarisani v prihodnost?

Ampak, sestra, zakaj prihajate ponoči z grozo v očeh? Čemu me spominjate na trohnečo smrt v jami? Vstali smo, milijon nas je bilo, bratov in sestra, ki smo se dvignili iz žrela smrti v luč življenja. In kaj ni pravi čudež, pravo odtehtanje vašemu početju ta enkratni vzpon? Niste sejali smrti! Gnojili ste njivo življenja!

Čemu groza v vaših očeh, sestra? Vse bliže sva si, vse bolj tudi mene vleče v neprebojno temo smrti, iz katere mi govorite, zato mi lahko poveste vse. Čisto vse! In vzel bom del vaše groze v življenje, da bo vaša smrt spokojnejša. Če ni vaša groza odsev moje?!

Cveto
Preželj

Deset vsakdanjih zgodb

DESETA DEŽELA

Poredni mišek, zakaj sva začela znova s pravljicami? Kako le teče ta beseda? Se hitro prekopicuje v snegu? Je vredna svojega imena ali pa je že odšla prek sedmih gora in jezer? Morda vohuni za katero tujo službo in se tako našemljena v varnostnika potika in meša narod, da je ona že na poti v deseto deželo. Vem, da brenka s čekovno knjižico pred okenci bank in da dviga različno visoke zneske po ljubi domo-

vini. Ti si nor, kako naj bo beseda preoblečena v varnostnika? Ne rečem, da ne v smetarja in potem prav priročno pade v avto in ga ugrabi, oziroma preišče. Seveda so ti posegi in načini različni v različnih deželah. Kako sem srečen, da so različne dežele in ni ena sama, nekoli zavrta ali pa pretegnjena kot glista. Srečen si? Ti si pa veliko dovoliš. Ali si že kje videl srečne ljudi? Vsi se samo sprašujejo, koliko se je spet podražilo to in to. Kako naj bodo srečni, če se vse draži, sami pa nič ne delajo, ampak bi radi ves dan gledali nogometne tekme s celega sveta. Tako ne gre, pravijo, in še prav imajo, vendar se vse le draži.

Pravljica teče hitro. Za debele še prehitro. Za suhe prepočasi. Tudi tukaj ni pravice za suhe. V kratkem času zamenja pravljica kraj in čas in se ne zmeni za tarnanje ljudi. Če je treba, uspava celi dvor ali pa se pusti zapeljati palčkom s kratkimi klobučki. To je kot sindikalna zabava. Nihče ne ve, kdaj bo prišel domov, s katero bo odplesal in kam. Vendar se sindikalna zabava enkrat konča, pravljica pa teče in preda štafetno palico naslednji in naslednja preskoči visoke hribe in se prek puščave zapodi k drugim narodom.

Le kje je ta deseta dežela? Ta srečni medenjaki, ki ga lahko leta in leta grickaš in ti nikoli ne pade in se razdrobi. Medu je dovolj in ne nabirajo ga čebele, ker je tam vse čisto. Izvira iz tal, izpod neba te oblije, kot topel dež.

Zakaj bi rad vedel, kje je? Zakaj ne grem tja in se preselim z vsem imetjem, ki sem ga pravkar dvignil v banki? Nočem, da mi jo kakšna potovalna agencija pohodi in mi jo potem servira natakarkar že z računom in s kakšno pregledano baburo. Vem, da bi mi jo podtaknili in se potem v potovalni agenciji na ves glas hvalili, da je to še edina živeča poglavarjeva žena indijanskega plemena, ki je izumrlo z gradnjo ceste. Njen mož pa pobira cestnino v tej divjini.

Toliko bedarij sem že prebral v dnevnem časopisju, da je že skrajni čas, da se preselim k pastirjem v planine, potovalnim agencijam pa prepustim provizijo.

POKLIC ŽIVLJENJA

Samo kje je ostal ta svet, ki sem ga poznal že od prej? V mladih letih ga je naslikal kakšen nor malar in se je potem čez trideset let znova ujel v nastavljen mrežo socializma in demokracije.

Narod ima preveč demokracije. Je bil to govor ali pa je bila že obtožba, obešenjaška vrv, ki so jo razpeli nad njenim domom in mojim tarnanjem? Samo kritiziraš, so pravili. Seveda, le kaj naj bi drugega počel? Se naj ukvarjam z umetnostjo tedaj, ko bom že toliko star, da me bodo sestre v domu onemoglih privezovali na posteljo, da jim ne bi ušel in se podelal kje v kakšnem kotu? Te seveda rečejo, da ne bi padel s postelje in se poškodoval. To ni čisto res. Potem se lahko bolj mirno pustijo šlatati zdravnikom in se lahko dalj časa pomudijo ob brinovčku. Tudi med njimi je takšna, ki ima hromega moža, sama pa se pusti pokavsati kjer si že bodi, takoj je vsa mehka in voljna. Doma pa seveda potem ljubi gor, ljubi dol. Kako grozno je življenje njenega moža, ko je ne more zagrabit in pokavsati sredi sobe. Še večja groza pa je, da ji ne more reči: od tebe vse teče, ti si sladki med lizala. Nerazumljive glasove spušča po prostoru in misli, da ga ona razume, ona pa se mu umika in že išče steklenico brinovčka v kuhinji in si jo že nastavlja na usta, ki so sladki med lizala in se imela fino. Takšen je poklic življenja. Samo spremlja te, porine te na ladjo in že mahaš proti

obali in sinku pošiljaš koš poljubčkov. To si ti, ki te je življenje izbralo za svojega bedaka, pocestnika, posraneta, če se ga napiješ. Tako se potem srečaš z Abrahamom in potem sta za večne čase skupaj. Črvi v zemlji pa se pridno razmnožujejo in Smrt si natakne pustno masko. Veseli krik iz savane te preleti, mrzla zima izmozga kamne. Žena pa se oblizuje. Danes si bila čudovita, ji pravi ljubimec, bodoči mož, tudi vdovec, soliden, ljubitelj narave, nekadilec, nealkoholik, ne . . ., ne . . ., vendar s svojim avtom in svétniško plačo.

PRI KOLEGU

Poglej ga, kako sega po tuji lastnini.

Pa ne da misliš, da po tvoji?

Ne, ne, segaš po svoji. Še veš ne, kakšno ženo imaš, pa se greš mešat z drugimi.

Kako moreš biti tak?

Je nisi dobro pogledal od blizu? Saj ima sprednje zobe čisto rumene in pogrižene. In da se greš z njo poljubljati na njen rojstni dan?

Kaj si mislil, da se bom s tabo? Tako nizko pa še nisem padel.

Odgrnil je okno, da je svetloba ožarila preprosto pohištvo, ki je brez domišljije in brez smisla bilo razmetano po sobi. Lahko bi bila tudi veranda ali malo večji hodnik, si je mislil, ko si je ogledoval prostor? Zametne zavese so bile obešene še pred zadnjo vojno in ne motim se, če trdim, da je v tridesetih letih ni še nihče izprašil. Kako zavožena soba. Če bi bila kje v atrijski hiši, bi bila prav taka, nič drugačna ne bi bila, si je mislil. Znova je začel o ženi, kakšna je, zakaj je ne prenaša več, kaj vse mu dela. Znova sta bila samo kolega in ni mu pravil, da jo je on pripeljal iz bolnice, da jo je pravzaprav srečal na enem od hodnikov, ko se je lizala z nekom. Ko je videla, da jo opazuje, se je naredila, kot da ga ne pozna. Pozneje, ko je odhajal iz bolnice, je stala ob vhodu in ga prosila, če jo zapelje domov in tako sta prišla po kosilu. Kolega je bolela glava. Očitno je hotel biti sam z njo in se malo igrati po njenih žnablilih z brki in kurcem. Ker je bil kolega bolj vztrajen, je popustil in odgrnil zavese, da je svetloba ožarila preprosto pohištvo.

Mislil si je, ko bi bila spodaj vsaj ulica s trgovinami, pa je bila kurčeva avtocesta, hrupna, da si je pozno ponoči še kdaj pa kdaj prižgal cigareto in se zavlekel na stranišče, da jo je lahko v miru pokadil. Kakšna muka je biti zaprt v majhnem stranišču in se tam predajati zemeljskim užitkom. Zaklel se je, če bo kdaj imel otroke, jih bo napodil od sebe, naj gredo na deželo zidat vsaj vikend in naj vsaj tam pridelujejo žito in se odpravljajo proti večeru v gozd po tišino in žametno obliko.

Le kako je bila avtocesta lepa na panoju, ko pa je oživela, so se začeli vsi izseljevati in tarnati. Ostali so samo gluhi in stari in še neki družbeni reveži, ki jih še saveljski pes ne obližne, kaj šele država, ki prav zdaj odмира nekje med oblaki prisojnega vikenda.

JAZ NISEM POLICAJ

Jaz nisem policaj v civilu, se je izmotaval možakar, ki so ga prijeli pravi policaji. K sebi je stiskal toki-voki in se delal čisto nedolžnega. On se je lahko, saj je poznal komandirja milice. Kot električar mu je napeljal elektriko v hišo, priskrbel, ponaredil je vsa soglasja in včasih je popravljaj tudi instalacijo v milici. Če pa je oblast potrebovala kaj zanimivega, so poslali njega, da se je hvalil in izzival po gostilnah. Bivši legionarji so bili njegovi najboljši kolegi in seveda strastni lovci, ribiči. Na črno so izpraznili skoraj vse manjše potoke in se potem hvalili pred drugimi. Na ta osnovni način ali kakor ga jaz imenujem provociranje, so padali reveži, da so potem imeli policaji najsodobnejši spisek o vseh krivolovcih. Drugi krivolovci so se tudi hvalili in pri pijači so bile besede vedno bolj zamegljene, toda ova-duhi so poslušali, poslušali. Tako so vedeli za vsako misel okoliškega prebivalstva. Ti pretkanci so se seveda smejali po zakotnih gostilnah in uživali sladkosti življenja. Toda kmetje so, kot da jih je nekdo pognal po neskončnem tiru, vsako pomlad sadili krompir in se v poletni vročini sklanjali na polju in se niso menili za te prisklednike. Kmetom je bilo delo več vredno, kot pa prazno govoričenje in ugibanje o obstoju države in o butaloidnih tipih. Še enkrat poudarjam, da so morali priskledniki delati veliko več kot kmetje, ker bi drugače padli v nemilost in so zato noč in dan stresali neumnosti; če si je pa kdo preveč gnal k srcu njihove marnje, je končal v norišnici. Bili so tako zelo pretkani, da so bili pripravljeni delati tudi kakšno uro dlje, samo da bi okolico prepričali o svojih delovnih navadah in kvaliteti; vendar je s takimi ljudmi vsepovsod tako, da jih družba prenaša in tudi zelo hitro razkrinkuje in ne nazadnje tudi zavrže, če je treba tudi uniči za vedno. Ob nobenem vladarju ni njihovega spomenika in to mi je všeč. Všeč mi je tudi, da se ni še nihče spomnil in jih postavil skupaj z umetniki v kako okolje in čas, ki ga predstavljajo.

COKLARJI

Prav nič nisem rekel. Položil sem si prst na usta, kot da sem opica. Zakaj naj jaz delam isto, mi pravi žena? Zakaj? Saj sva se domenila, da bova senčni lutki, da bova preprosto dvigala roki in jih nemočno spuščala zvečer in se silila v objemanju, ko bodo službeni problemi že v zlati želvi spali.

Prekleta poetičnost besed in praznoglava spokojnost menihov, ki ropotajo s svojimi coklami po trgu in tolčejo po vratih in se znova oddaljijo v neskončnost. Poslušam te korake, ki prihajajo vedno bliže. Se me dotika ta trapasti menih? Poglej ga, žena! Vprašaj ga, kaj hoče, zakaj si je spustil kapuco prek oči? Morda ravno zato, da je bolj pravičnejši. Žena si ga ne upa pogledati, ker jo spominja na pokojnega strica, ki ga je razneslo skupaj s parnim kotlom. Znova sem jaz na vrsti in ko se odločim, da bom pogledal,

to tudi storim. Kaj vidim? Nič. Črna tema se razliva in ustvarja čudovite oblike in barve za prepoznavo prostora. Nekdo od domačih je nerodno obesil površnik, ki se sedaj prav čudno šopiri in da slutiti ljudem, da je vsemogočni menih. On, da je, mene pa ni. To mu tudi priznam, ko se zjutraj odpravim med množico visokopetih cokol.

Coklarji ob meni, pod mano, nad mano, plešejo poskusni ples za neko petstoletnico ob zlizanem kamnu, na katerega se je opiral rokovnjač, ki ni vedel, kako bi preživel nedeljsko popoldne. Pa je tako sam zase ali pa za svojo veselo družbo tolkel s prsti po kamnu in si dolbel piščalko. Tako je nastala ta folklorna znamenitost, ki se jo že vsi vesele. Vesele se znova tisti, ki radi govorijo, drugi, ker bodo znova lahko prodajali plesnive klobase, ker je ker s ker povezan in ker ima vsak svoj zakaj, je vse prav in ni prav nič čudno, če se nikoli ne konča in se tako nadaljuje v naslednji dan in se potem prestavi še v naslednji teden, ker pa je bil delavni dan ravno v sredo in kdo bi hodil tako daleč samo za en dan, in prav smešno je, če človek pojé samo eno klobaso in popije samo eno pivo in poljubi samo eno dekle, se vse skupaj prestavi še za kakšen teden. To ni prav, so se jezili sodobni rokovnjači, ki so blebetali neumnosti za sproti in za na mestu samem.

SVETINJE MOJEGA NARODA

Svetinje mojega naroda so besede. Vem, kako je v službi, vso svetovno zgodovino imamo v malem prstu. Tisto, kar napišejo v časopisu, nam ne zadostuje. Vse vemo, kar se zgodi v podjetju, kdo je bil s katero, kako imajo opremljeno stanovanje pri sodelavcu, iz česa in iz katerih sredstev si je postavil hišo, zakaj toliko govori o zdravju, ko pa dobro zgleda. Zaradi ene same besede, ki ne bi bila čisto točno in smiselno povedana, se vname boj. Zato sem rekel, da so svetinje mojega naroda besede, podobice, ki si jih ustvarjajo v svojih glavah. Toda te podobice so nevarne, ker jih spravijo pod vzglavje in se potem tudi ponoči razraščajo in prerasejo človeka, ki jih budi iz sna in maha z njimi na praznem trgu. Zapre se mu razum in ne more več dihati, ker samo golta za krivicami in si jih namenoma postavlja na pot. Drugi so seveda prižgali ogenj, da je lahko medtem zgorel in dogorel.

Kako je smešno, če komu ali pa vsem zbranim predavateljem predlagaš, naj vse to, kar so povedali, zapišejo na papir. Razdeliš jim svinčnike in snežnobeke liste. Lahko tudi rečeš, da se boš umaknil in naj kar v miru vse napišejo. Ko se vrneš, je list še vedno prazen in na njem ni nobenega imena in priimka.

Vem samo, da je pest hitrejša od misli in da razreši vse probleme. V Nedeljskem dnevniku sem prebral prispevek nekoga, ki je odvadil očeta piti. Srednji vek se vrača. (Junija leta 62 sem razvil nov način zdravljenja. Kadar je prišel domov pijan, sem mu vsilil še 3 dl mešanice bučnega olja, vinjaka, konjaka, hruškovega likerja in sadjevca. Nato je lahko nekaj minut posedel, sledila pa je dolgotrajna treznitev. Pri tem je moral ves čas stati in

to v neposredni bližini dveh postelj, enega stola in pri temperaturi trideset stopinj Celzija. Taka veselica je trajala tudi po dvanajst ur). Ubogi ljudje, če jim drugi predpisujejo način zdravljenja in si jih drugi ustvarjajo po svojih normah in se potem z vsemi sredstvi zaletavajo v nemočnega, zasvojenega človeka in ga seveda zlahka ukrotijo. Popolnoma jasno je, da se s takimi metodami ukroti človeka, nekje pa smo rekli drugače, naj bo človek ustvarjal, prizadeven, dober, naj pomaga, če zna, in si prizadeva za boljši jutri. Ne pa da vzame službo in življenje kot oklep, ki mora počiti, pa čeprav pod nogami in nožem.

OB PREHODNEM STANJU

Poglej jo, saj je čisto bleda. Ta pa ne bo preživela noči. Ne morem gledati revežev, ki umirajo, ki se davijo z lastno pomembnostjo, ki obremenjujejo druge in ki iz tega napravijo cirkus, čeprav je vse čisto preprosto. Ne imejmo velikih govorov, ne izjavljajmo pomembnih stavkov, ker bodo naslednji rodovi kleli, ko se bo kakšnemu zgodovinarju zazdelo in bo začel razpečevati vaš pomembni stavek. Čisto nič ne čutim, če mi kdo reče, da je danes pomemben dan in se ga moramo vsi spominjati. V enem letu je tako malo dni, praznikov pa veliko in ne vem, ali moram vedno živeti s to preteklostjo in nositi v glavi vsa obeležja. Zakaj ne smem pogledati malo naprej in splezati prek sosedovega plota?

Čez celo leto mi tako mrtvi vzamejo čas za življenje in spoznavanje pomembnih ljudi, za spoznavanje njihovega dela. Saj še dobro ne vem, kako je v drugih republikah, kako so si zastavili pot razvoja.

Televizija je onstranski medij, govori takrat, ko sama hoče, in ne takrat, ko bi jo jaz spraševal, njena slika je neplastična, neživljenjska. Si kdaj imel oddajno postajo? Tedaj spoznaš, da govori ves svet, da se nobena minuta ne izteče v prazno, da se jeziki, propagande mešajo, da je življenje burno, da teče in ni tako črnogledno in rožnato, kot ti ga velikokrat zamegli televizija in njeni napovedovalci in novinarji.

Če se ozrem po veselju, ki valovi, se tako umiranje razpoči. Tam je važen le ritem, počitek in znova zagon z vsemi delci, ki morajo sodelovati. Nikjer ni več umiranja, je le ritmično valovanje, rock koncert, porazgubljeni ritem rok.

Zakaj sem ti vse to povedal? Bledica se znova vrača, počrnele roke se držijo za podboj. Zunaj se razpoči petarda, saj je že novo leto. Razpršena raketa je lep primer takšnega življenja in izginjanja v prostoru, ki te nenadoma objame. Bledica ostane za vedno zarisana na fotografski plošči. Tudi s takimi fotografijami se dobro zasluži, pravijo fotografi.

SVEŽEGA JI DAJTE

Poglej, kako je preprosto. Žena leži bolna. Na prazni mizi se še kruhova drobtina ne sveti. Sonce še bolj maže umazano mizo. V delikatesi spodaj peljejo s tovornim dvigalom opoldansko peko kruha in peciva, pelje ga snežno bela princesa med ljudi. Že žvenketajo zlati novci. Smeji se zabuhla blagajničarka in računa kraški pršut po svoje in se čohlja po ledvicah. Saj ne rečem, da se to naredi kdaj pa kdaj, ko ni strank, teh presvetlih malih bogov, ki se zaradi usmrjene konzerve skregajo s prvim, ki ga vidijo tisti dan.

Ce si žena zaželi svežega kruha, si ga naj odreže po mili volji in naj ji bo oproščena ta mala želja. Svežega ji dajte in ne vsega okisanega in starega dva dni, saj ga bo dala v zmrzovalno skrinjo in naj vas ne boli glava, če je še ves voljan in ves pekoč. Dame f . . . t voljo. Ledenih devic še nisem videl. Dajte ji svežega kruha in vročega.

Sama se obrača v postelji. Otroci v vrtcu, mož v službi. Njej pa je vse huje. Nikogar nima, ki bi ji pomagal. Zaprli so jo v slonokoščeni stolp in enkrat na leto se mora javiti na istem mestu, da si zapomni spominsko obeležje, da bo tudi ona vedela, da so tudi tukaj streljali. Kmetom so vzeli zemljo in jih prepodili drugam, da so oni lahko zidali, da ni zrasla džungla raznolikih barak sredi polja.

Počasi je vstala. Ne vem, če se bo odpravila v trgovino. Bo zmagala bolezen ali pa bo zmagala želja po svežem kruhu, ki si ga bodo ljudje prehitro razdelili med sabo. Drobtine vabljive, drobtine moje, si misli in prešteva dinarje, ki so ji še ostali do naslednje plače, ki pa ne bo naslednja, ampak od lanskega povprečja. Če je lansko leto dobro jedla, naj zdaj, ko je bolna, je manj belega kruha in naj raje da več v skupni lonček. Kako bo naslednje leto, si misli, ko bo dobila spet manj.

Kako žalostno, če si bolan in si odvisen od vsakogar, še posebno pa je žalostno to, da si odvisen od nekega šoferja, ki pripelje majav kombi in se še veselo smeji in se ne zaveda, kaj razvaža po svetu, da je to kruh, da ni to njegova frčafela. Jebe se njemu ta kruh. Pravi, pri nas doma bi tacega dali picekom. Ljubljancani pa vse pojedjo. Me resnično zanima, kakšen kruh on je. Če niso morda to hektolitri piva v bližnji gostilni, kjer potem zapelje kombi in se tam zabava po dve uri. Njegov šef ga pa obupan išče vsepovsod.

Naj bo kruh takšne ali pa drugačne kvalitete, je pa vseeno kruh in če si ga zaželiš, ga dobiš, ker skoraj ni več človeka, ki bi moral stradati kruha in se potikati po svetu in si ga krasti ali si ga pa prav težavno prislužiti.

Moti pa me, kako delajo ljudje zjutraj s kruhom, ko jih še nihče ne vidi, kako ga poberejo s tal in ga dajo na vrh košare, kako ga otipavajo in se čohljajo in si povrtavajo nos. Čez nekaj minut ga že dobijo prvi obiskovalci.

Žemljice tople so vse.
Kot kamen so trdi zobje.

Goltajo lačni, presiti,
vsak svoj zalogaj.

Zalogaj česa, se vprašam?

DRUGAČE BO

Pa so rekli, da bo drugače, da ne bo več problemov za delo, da bodo prostori svetli, da ne bo več utesnjenosti, da se ne bo treba stiskati z drugimi glasbeniki, da bo vse teklo, kot po maslu, da bo posneta vsa novotarija, da bo vsak skladatelj lahko mešal glasbo.

Z drugega konca so prihajali tisti, ki so samo gledali na ekrane in govorili: koliko bo spet to samo stalo in ali so delovni ljudje na zboru premislili, komu so izročili vse te aparature in kdo so pravzaprav ti ljudje, ki bodo delali z vsemi stroji za proizvodnjo umetne glasbe? Le kdo je še slišal, da bi vsakega preverili in si pod drobnogledom ogledali barvo njegove krvi? Saj to ne delajo nikjer, ampak si mora posameznik z dejanji prislužiti vsakdanji kruh. Kjer se pa samo preverjajo, postopoma propadejo. Ti zame ne naredijo ničesar, ampak lovijo človeka in mu nastavljajo pasti in samo na tem področju so odločni in nadvse sposobni. To je njihova akcija in ne moja. Saj se ne vprašajo, katere rezultate in spodbude boš lahko dobil ob razvijanju glasbe. Seveda je bolj важно, koliko stanejo stene in kdo je kdo, ki bo sedaj upravljal s tako dragimi stroji. Vem, da je важно, vendar moramo ljudem zaupati, saj niso vsi bedaki. Ko pa je prav gosto, se pa računarji znova znajdejo, izkopljejo se iz zemlje in znova učijo tiste, ki so se medtem trudili in v potu svojega obraza garali, vendar to ni bilo nič vredno, ker ni bilo nikjer zapisano. Nekdo pač dela, drugi pa živijo na njegov račun in so zame samo sleparji in jih ni toliko v hlačah, da bi to priznali, vendar se samo izgovarjajo, da jih ni na ta mesta postavil sindikat, da oni že vedo, kje je prava pot. Toliko vedo, kot vem jaz, ki delam. Oni se znajo samo prilagoditi dani situaciji. V družbi kritizirajo in se sprostijo, kot se jaz, ko pa se govori o delu, zamre beseda in se že ve, kdo bo vse to naredil. Oni vedo za pravo pot. Če se lenuhari, tudi oni klepetajo in te ne pozabijo spomniti, da vse to delaš v svojo izgubo in ob priliki izveš, da bi lahko imel več, vendar si do sedaj samo lenuharil in da se zato ni tako veliko denarja odvojilo. Pridite si pogledat bančne kolose in kakšni strokovnjaki so tam zaposleni.

Suženjsko rajo si lahko ogledate za prodajnimi pulti. Tam prodajajo svojo mladost in sposobnost za važnejša opravila v gospodarstvu. Če karkoli še rečeš, ti bodo dejali: Boš ti to delal namesto njih?

STOJI TAM CERKVIC

Veliko se jih odpravi skozi gozd, kot da bodo tam našli vsemogočnega boga in se poigrali s svojim kaplanom. Ta je takrat na obilnem kosilu in tudi po navadi se ne spreha sam. Podoben je svojemu bratu, ki se vozi samo z avtomobilom in se kar s težavo spravi spat, ker ve, da bo moral v prvo nadstropje peš. Kdo bo nakazal rešitev, da se naj žena sleče do golega in ga tam zgoraj čaka ob ograji, da bosta tako bliže nebesom v zamreženi sobi. Vse je mogoče in ne bomo se prepirali že na začetku, ampak bomo raje šli skozi gozd in tam poiskali kakšnega samomorilca ali norega gobarja, ki se sklanja in nabira mrtvaške trobente. Da ne bo kdo mislil, da bo pa ta gobar zdaj umrl. Še zdaleč ne. Kdor pozna gobe, že ve, kaj pripovedujem. Te gobe uporabljamo za mešanje in so posebna začimba. Skratka, čudovite so. Mi ne verjamete? Odpravite se skozi gozd in presenečeni boste, ko se vam bodo odpirala nebesa in bodo nekateri trpeli gromozanske muke, ker bodo lezli v trnje in se izgubljali v čisto navadnem grmovju in se drsali po mokrem listju. Zakaj vedno skozi? Zakaj se nihče ne ustavi, da bi si posejal, da bi vzgajal kakšno posebno kulturo? Da bi si lahko nabral solate in si kaj malega vložil. Slišal sem že za takšne nore ideje, da bi bilo dobro vzeti dopust in se odpraviti v gozdove po gobe in jih potem kar tam posušiti in vložiti in si spotoma nabrati zdravih zelišč. Niso čisto nore, ker so zelo dobre, da ne rečem, da so odlične in prav nič ne zaostajajo za drugimi takšnimi idejami, ki se vam sprožijo sredi poletja in se potem ponoči odpravite na lov na rake ali žabe spomladi, ko popoka led.

Ko prideš na vrh hriba in se skoraj zaletiš v cerkveni zvonik, zaslišiš glasove, ki te kličejo po imenu in te vabijo. Ne več skozi pustinje in puste gozdove brez ptic! ne skozi kalne, osmrjene vode, ki se mešajo z žveplom! Ne in ne! Glasovi pravijo: Pridi k nam, me smo tvoje deklice v angelskih krilih, ki te bomo pokrile s svojo belino in se ti vse brezdlake prepustile, me še nismo okušale sladkosti in spolzkosti življenja. Me smo tvoje device, ki si jih otipaval v izložbi in premetaval po pulnih zakotnih trgovinic. Le zavese so prekrivale tvoja dejanja. Pridi k nam, saj se nas spominjaš s križišča, s krožne poti življenja!

Plesale smo s tabo kankan in se ti ponujale. Ti pa si, ker ti je tedaj še stal, šel mimo nas in se zmrdoval, da tako grdih žensk še nisi videl. Smo se ti zdele stare in predihane?

Stale so tam staruhe v angelskih krilcih in z rdečimi, odkritimi stegni so migale in vabile. Za črnimi vrati je morda bife in si bom lahko privezal dušo in se potem prepustil meditiranju ob izginjanju krste v peklenskih plamenih, da ne rečem, da je vse skupaj videti kot krematorij iz druge svetovne vojne nekje na Poljskem. Samo da so tega lepo oblekli in ga povezali z vero in posvetnimi običaji veljakov. Reveži pa še vedno bolj čudno gledajo najslabšo uradno predstavo ali kakor se temu reče: pogreb za malo denarja ali skoraj zastoj.

Kako si lepa, si misli stari ata ali pa preklinja taščo, ki ga je spoznala s svojo hčerko in ga skoraj prisilila, da jo je vzel in vzljubil, ko bi lahko še sam premleval stare zgodbe in se predajal staruham po pokopališčih.

Nad vhodom na pokopališče je pritrjen velikanski ptič, ki naj bi pripovedoval ljudem o strahotah vojne, pa sam še bolj vzpodbuja domišljijo obiskovalcev. Nekdo je po mestu razširil novico, da so tedaj Nemci, ko so se umikali, tukaj nekje zakopali bajeslovno bogastvo, ki so ga naropali v Banatu. Ptič pa je tisti, ki ve za skrivnost in ki je tudi ključna oseba v tej igri z mišjo.

Nekakšen zapiti kočijaž je menda vse videl tiste meglene noči, ko so vojaki zakopavali zaklad in ko so katjuše tolkle že čisto blizu in so se rezki udarci granat trkljali z dežjem. Tedanjega kaplana je menda peljal k premožnemu lesnemu trgovcu in so potem vsi skupaj hitro drveli proti severu. Ko so zagledali vojake, so se umaknili, oziroma poskrili, kočijo pa pustili tam. Nemci so jo nahitro preiskali in jo potem porinili v jarek. Konje pa so spustili. Živali pa seveda po svoje. Oni pa so tam čepeli v močvirju in se čepe stiskali skupaj. Tedaj niso vedeli, da so poleg pokopališča. Slišali so pritajene nemške komande in so se še bolj bali za svojo kožo, čeprav je do nedavnega služila okupatorju. V norih urah nisi vedel, kako bo reagiral posameznik, ki se ti prikrade za hrbet in ve, da nima več ničesar izgubiti.

Nekaj tednov pozneje se je prikazal samo kočijaž. Kaplana in tistega meščana pa niso nikoli več videli. Morda jima je uspelo priti v Avstrijo. Kdo ve? Kočijaž se je delal neumnega in kaj kmalu so ga povabili na razgovor. Izgovarjal se je, da je samo vozil različne ljudi naokoli celo vojno in nič drugega, da se s politiko ni ukvarjal in da je verjel, da bo krivica premagana. Ko so ga vprašali, kakšna krivica, jim ni znal pojasniti. Nekaj je še govoril o dobrih delih in grdih navadah kaplana. Nič pa ni znal povedati, kam naj bi tedaj odšel kaplan, s katero vojsko je odšel. Kočijaž je samo govoril, da ga je vzela noč, in da on nič ne ve, ker je tedaj spal in se ni ponoči potikal naokoli, ker bi ga lahko še kdo pihnil. Ko so videli, da si z njim ne bodo mogli pomagati, so ga izpustili.

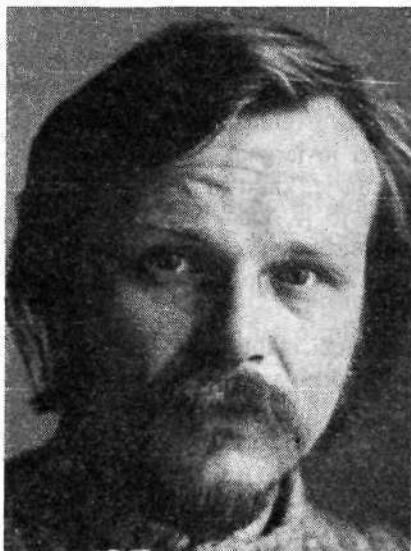
Le kako boš imenoval vse to, kar ti bom sedaj povedal? je že večkrat načel to temo kočijaž. Kaj bom jaz imel od tega? se je spraševal in prav čudno mežikal v svoj prazni kozarec. Oblasti boš pa moral povedati, so ga dražili. Nikomur ne bom povedal, sem se zaobljubil in če sem se, ne smem zdaj prelomiti obljube. Toda onadva sta zločinca. Naj bosta kar si že bodi in kar sta onadva delala, bosta že odgovarjala pred bogom. Ja, kako si se pa zaobljubil in komu? Ne smem povedati. No, sicer je res že preteklo dvajset let po vojni, pa naj bo. Zaobljubili smo se tedaj, da bomo skupaj dvignili zaklad. Kaj pa če sta onadva medtem že dvignila obresti na vse to? Tedaj, ko si bil ti v bolnišnici, so hodili različni tipi okoli pokopališča. Samo ti ju pa dobro poznaš. Nekateri ljudje so samo zamahnili z roko in niso verjeli pijanemu pripovedovalcu. Drugi so pa vzeli stvar v svoje roke in so prav pozorno poslušali, da ne bi spustili kakšne pomembne besedice, ki bi lahko samo njim razrešila večni problem pomanjkanja denarja. Toda

kočijaž se ni pustil opiti do onemoglosti, da bi potem kaj povedal. Tako je ostalo samo pri tem. Pri namigovanju in skomigovanju z rameni. Vse skupaj se ni premaknilo naprej.

Ali pa se je premaknilo? Morda samo v kočijaževi glavi, ki je medtem čakal na smrt in se oziral po sobi. Iskal je okno, v podzavesti je vedel, da se z okna, če se postavi čisto poleg, da videti pokopališče in majavega ptiča, ki se mu zdaj smeji in mu miga: Pridi, tukaj spodaj je zlato. Ljudje pa, kot da so ptiča razumeli, so pohiteli. V rokah so imeli lopate in krampe. Zagrizli so se v asfalt, razrili so kanalizacijo, vsi so izginili v jamo. Otroci so se znova začeli igrati. Mislili so, pustimo te nore starše pri njihovi igri.

Ptič pa je nenadoma obnemel in pokopališče se je zableščalo v zlati barvi, zlasti križi so pozvanjali. Kočijaževo zlato je raznesel veter po grobovih ... Tukaj je bilo njegovo zlato.

Zgodbi zelenega fanta z gorečo paličico

Niko
Goršič

ZAPELJIVEC

Morda je nekaj boleznega v tem, ko človeku kljuje v prekleti skledi spomina s tisto sesirjeno, nakodrano navlako sprijetih kosmičev-konjičev, ki se v povsem nekontroliranih in nepričakovanih drobcih temnih izb oglašajo kakor zagrobne trobente. In prisotno je tudi samoljubno ugodje, navkljub militantni jezi tete Morale. Srebrne pege visijo iz nje, zaklepajo jo v trpežne ponve ter cvrejo z norostjo sle.

Dogodek je povsem irelevanten, bi danes rekel kolega Vili, ki šiba po Zagrebu in srečen zamuja zamujeno. Toda to so bili časi, ko zaljubljene trave še niso dišale po telesih, ko je zburjal griče srha že njen nasmev v dežju med šopi drevja. Satenaste kocke so bile vse naokoli, vilinski trakovi v zraku in krogle so se gibale ena za drugo: se prerivale, zaletavale, skakljale z ihtavimi gibi gonov. Bili so zeleni krogi, ki so nas držali v pripravljenosti, bili so vijoličasti krogi, ki so nas potiskali v moreče sanje erosa.

Nič spontanega ni bilo v tem. Strah in slast. Grmade vrh noči. In nebo — bolesten turški med.